

μικρο-ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Η ξενιτιά τότε και σήμερα»

Γνωστικό αντικείμενο: Κείμενα
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Δημοτικά Τραγούδια της ξενιτιάς-
Ξενιτεμένο μου πουλί

Τάξη: Β' γυμνασίου

Χρονική διάρκεια: 90 λεπτά (2 διδακτικές ώρες)

Λέξεις – κλειδιά που χαρακτηρίζουν τη θεματική της δραστηριότητας: ξενιτιά, μετανάστευση, αποχωρισμός, νοσταλγία, απόδημος ελληνισμός

Διδακτικοί στόχοι/ αναμενόμενα αποτελέσματα:

Στο τέλος της δραστηριότητας αναμένεται οι μαθητές, -τριες:

- να χρησιμοποιήσουν ως διαγνωστικό εργαλείο τον εννοιολογικό χάρτη (π.χ. <https://bubbl.us/>) καθώς και το συννεφόλεξο (π.χ. <https://wordart.com/create>) για την ανίχνευση και αναπαράσταση των πρότερων γνώσεων, αλλά και για την εξέλιξη της γνωστικής αλλαγής μετά τη διδακτική παρέμβαση
- να εργαστούν ομαδοσυνεργατικά εξ αποστάσεως, να προβούν στην καταγραφή ιδεών (ιδεοθύελλα – brainstorming) αξιοποιώντας τις πλούσιες δυνατότητες οπτικοποίησης που παρέχει η δημιουργία εννοιολογικού χάρτη
- να λειτουργήσουν ως ενεργά ερευνητικά υποκείμενα (ψάξε, μάθε, σύνθεσε, παρουσίασε) με ενδεχόμενο ορισμένοι να προχωρήσουν και πιο κριτικά σε κάποια ευρήματά τους π.χ. σχετικά με τα πολλαπλά αίτια της ξενιτιάς και τη θεώρησή τους από ποικίλους κοινωνικούς παράγοντες και ίσως να διαπιστώσουν ότι ο σημειωτικός κόσμος δεν είναι αθώος
- να πειραματιστούν με τη δημιουργία ποιήματος σχετικά με την ξενιτιά, ακόμη και με τη χρήση ιαμβικού δεκαπεντασύλλαβου μέτρου και τη ρυθμική του απαγγελία, καθώς και με τη σύνθεση ημερολογίου ενός ξενιτεμένου, με συνέντευξη σε συνεργατικό κείμενο με ρόλους ξενιτεμένου – δημοσιογράφου, καθώς και με φανταστικό διήγημα σχετικά με την υποδοχή στο σχολείο ενός παιδιού ξενιτεμένου.

Συνοπτική περιγραφή

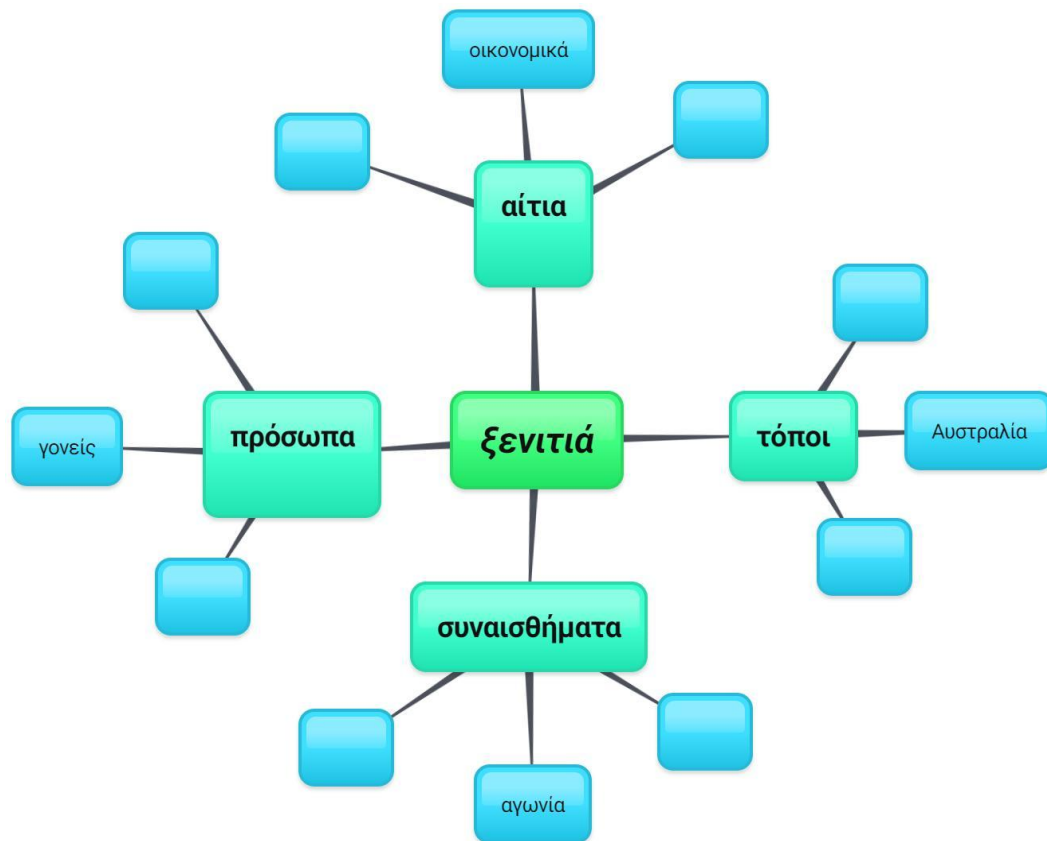
Οι μαθητές, -τριες έχουν ήδη προσεγγίσει δημοτικά τραγούδια: Ο Διγενής και Του Βασίλη, οπότε είναι εξοικειωμένοι με τα βασικά γνωρίσματα του δημοτικού τραγουδιού. Ως αφορμή ακούν οι μαθητές, -τριες στην ολομέλεια το δημοτικό τραγούδι «Ξενιτεμένο μου πουλί» όπως το τραγουδά σε παραλλαγή ο Παντελής Θαλασσινός. (2.52')

Για 4-5 λεπτά καλούνται ελεύθερα να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα σχετικά με το τραγούδι (Ποιο είναι το θέμα; Ποια συναισθήματα κυριαρχούν; Ποιος φαντάζεστε ότι μιλάει σε ποιον; Πού μπορεί να έχει πάει; Για πόσο καιρό νομίζετε; Για ποιο λόγο έφυγε στα ξένα;) Οι ερωτήσεις εννοείται πως περιπετούν σε περίπτωση που οι μαθητές, -τριες αναπτύξουν απευθείας τις πρώτες αντιδράσεις τους.

Ακολουθεί η ανάγνωση του δημοτικού τραγουδιού και μια πρώτη σύγκριση, διαπίστωση ομοιοτήτων – διαφορών μέσα από ανοιχτή συζήτηση. (7')

Στη συνέχεια καλούνται οι μαθητές/-τριες να χωριστούν σε 4 ομάδες των 3-4 ατόμων και να εργαστούν εξ αποστάσεως προκειμένου να προχωρήσουν σε μια εμβάθυνση στο θέμα «ξενιτιά». Ο εκπαιδευτικός μοιράζει το φύλλο εργασίας, δίνει επεξηγήσεις, δέχεται απορίες, γίνονται συνεννοήσεις και μια πρώτη συζήτηση. (10')

Δίνεται στους μαθητές, -τριες ο εξής εννοιολογικός χάρτης:

created with www.bubbl.us

Ο εκπαιδευτικός προβαίνει σε μια πρώτη παρουσίαση του χάρτη. Κεντρική έννοια είναι η ξενιτιά. Γενικές έννοιες είναι

Α. τα πρόσωπα/ οικογενειακές σχέσεις που σχετίζονται με τέτοιους αποχωρισμούς και δίνεται ένα παράδειγμα (γονείς – παιδιά). Μπορούμε προφορικά να δώσουμε κάποια ακόμη ιδέα είτε ο εκπαιδευτικός είτε καλύτερα κάποιο παιδί (σύζυγος, αδέρφια, εγγόνια)

Β. τα συναισθήματα που επικρατούν σε περιπτώσεις ξενιτιάς π.χ. αγωνία (προφορικά: νοσταλγία – θυμίζοντας την Οδύσσεια)

Γ. τόποι όπου συνήθως εγκαθίστανται οι ξενιτεμένοι από την Ελλάδα

Δ. αίτια που οδηγούν τους ανθρώπους στην ξενιτιά π.χ. οικονομικά, εύρεση εργασίας

Μετά από μια σύντομη συζήτηση ώστε να είναι κατανοητός ο χάρτης από την ολομέλεια των μαθητών καλούνται οι ομάδες να συζητήσουν και να προσθέσουν κι άλλα παραδείγματα στις τέσσερις γενικές έννοιες με ιδεοθύελλα (brainstorming). Μάλιστα ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει και την προσθήκη εικόνων ή και άλλων συνδέσμων σχετικών με το θέμα προκειμένου ο εννοιολογικός χάρτης της κάθε ομάδας να εμπλουτιστεί ανάλογα με τις επιθυμίες και τις προτιμήσεις των μαθητών. (10')

Στη συνέχεια παρουσιάζει παράδειγμα από συννεφώλεξο και καλεί τους μαθητές, - τρεις να αξιοποιήσουν τις λέξεις που χρησιμοποίησαν και τις λέξεις που θα χρησιμοποιήσουν στο «στήσιμο» του εννοιολογικού χάρτη (τώρα προφορικά κι αυτές που θα σκεφτούν δημιουργώντας την εργασία τις επόμενες μέρες) προκειμένου να παράξουν μια πιο καλλιτεχνική κι ελεύθερη αποτύπωση των «σκέψεών» τους περί ξενιτιάς με συννεφώλεξο.

Τέλος, προτρέπει τις ομάδες σχετικά με τη δεύτερη δραστηριότητα που διαφοροποιείται σε κάθε ομάδα:

Α. δημιουργία ποιήματος κατά τον τύπο των δημοτικών τραγουδιών (ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο μέτρο) ή έστω με κοινή τη θεματολογία της ξενιτιάς

Β. τη σύνθεση ημερολογίου ενός ξενιτεμένου

Γ. συνέντευξη σε συνεργατικό κείμενο με ρόλους ξενιτεμένου – δημοσιογράφου

Δ. φανταστικό διήγημα σχετικά με την υποδοχή στο σχολείο ενός παιδιού ξενιτεμένου.

(10')

Τέλος παρέχει υποστηρικτικό υλικό με διαμοιρασμό οθόνης (5')

Στη φάση υλοποίησης των ομαδικών εργασιών, ο εκπαιδευτικός κινείται υποστηρικτικά. Στην εβδομάδα που μεσολαβεί ως την επόμενη διδακτική ώρα ο εκπαιδευτικός δίνει τη δυνατότητα συζήτησης, επίλυσης αποριών και ανατροφοδότησης.

Συστήνει να επαληθεύουν τα στοιχεία που βρίσκουν και σε δεύτερη μηχανή αναζήτησης και σε άλλη ιστοσελίδα και να σημειώνουν πάντοτε τις πηγές που χρησιμοποίησαν έστω και ελάχιστα. Προτείνει στις ομάδες να επεξεργαστούν το έτοιμο υλικό από το διαδίκτυο και να προβούν π.χ. σε δική τους μορφοποίηση των εικόνων, αλλαγή γραμματοσειρών, επιλογή χρωμάτων για καλύτερο και προσωπικότερο αισθητικό αποτέλεσμα. Η τελική δημιουργία να αποτελεί κατά το δυνατό ένα δικό τους πόνημα.

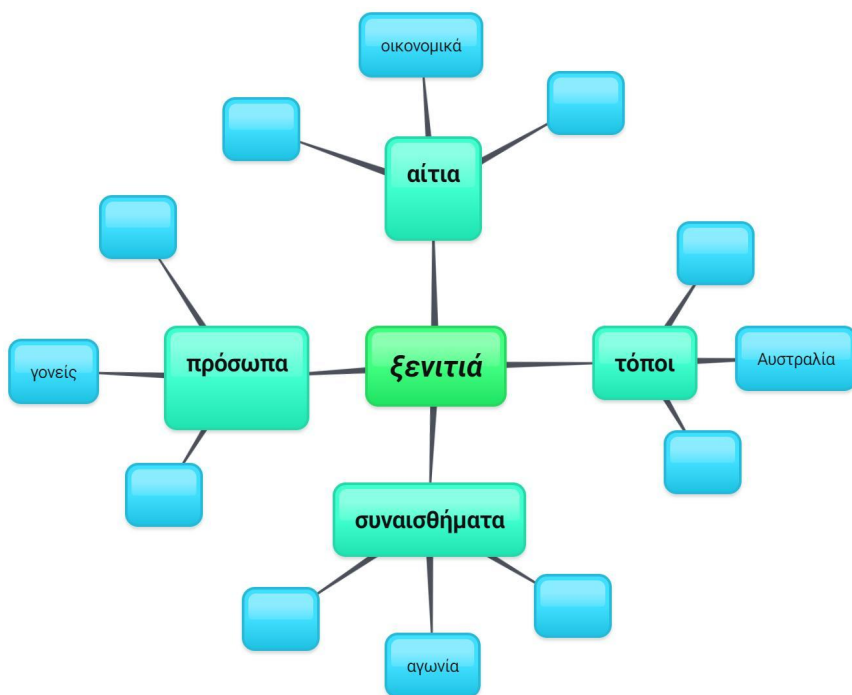
Ο εκπαιδευτικός δεν επεμβαίνει και παρακολουθεί εξ αποστάσεως τη συνεργασία των ομάδων καθώς και την αλληλεπίδραση των μελών μεταξύ τους με αλληλοδιδακτικές μεθόδους (ΖΕΑ, Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης). Ανάλογα με τις δυνατότητες της κάθε ομάδας ο εκπαιδευτικός στην αρχή λειτουργεί ως «σκαλωσιά- μέντορας», υποστηρίζει τη δραστηριότητα, ενθαρρύνει τις ιδέες των μαθητών και σιγά – σιγά αποσύρει τη βοήθειά του και αφήνει την ομάδα να συνεχίσει μόνη της ανεξάρτητα.

Στη δεύτερη διδακτική ώρα πραγματοποιούνται οι παρουσιάσεις των τεσσάρων ομάδων. Στο τέλος κάθε παρουσίασης οι υπόλοιποι μαθητές, -τριες των άλλων ομάδων μπορούν να υποβάλουν ερωτήσεις και να ακολουθεί σύντομη συζήτηση. Ολοκληρώνουμε με συμπεράσματα. Αν υπάρχει χρόνος επιλογικά και με σχήμα κύκλου τραγουδάμε όλοι μαζί το δημοτικό τραγούδι.

Με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα επιδιώκεται οι μαθητές, -τριες:

- να καλλιεργήσουν το ομαδικό και συνεργατικό πνεύμα μεταξύ τους,
- να ασκηθούν στην διαδικτυακή αναζήτηση πληροφοριών, καθώς επίσης και στην εποικοδομητική και κριτική αξιοποίησή τους.
- να εξοικειωθούν με τον ψηφιακό γραμματισμό (χρήση και συν-δημιουργία εννοιολογικού χάρτη, συννεφώλεξου, συνεργατικού κειμένου αλλά και γενικά η όλη κίνηση μέσα σε ψηφιακή πλατφόρμα).
- να προβληματιστούν πάνω στο επίκαιρο αλλά και διαχρονικό θέμα της ξενιτιάς με όλες τις κοινωνικές προεκτάσεις, εμπλουτίζοντας τις γνώσεις τους και ανταλλάσσοντας απόψεις μέσα στις ομάδες
- να συγκρίνουν τις παρουσιάσεις τους, να αναδειχθούν ομοιότητες και διαφορές στις εργασίες κάθε ομάδας και να αναδειχθεί και μέσα από αυτή τη διαφορετικότητα η πολυφωνία μέσα στη μικρή κοινωνία μιας τάξης
- να δοθεί δυνατότητα στα παιδιά ιδιαίτερα σε αυτή την κρίσιμη εφηβική τους ηλικία να εκτονώσουν τα συναισθηματικά τους αποθέματα και να εκφραστούν με λόγο ποιητικό ακολουθώντας τις νόρμες του δημοτικού τραγουδιού σε γενικές γραμμές, αλλά προσθέτοντας και το εντελώς προσωπικό τους στοιχείο, με φανταστικό διήγημα, με ημερολόγιο, με δημιουργία συνέντευξης (creative writing).

Φύλλα εργασίας

created with www.bubbl.us

1. Αφού συζητήσετε με τα μέλη της ομάδας σας να επεκτείνετε τον εννοιολογικό χάρτη (π.χ. σε GoogleDrive συνεργατικό κείμενο) προσθέτοντας κι άλλα παραδείγματα συναισθημάτων, προσώπων, τόπων, αιτιών της ξενιτιάς. Μπορείτε να εμπλουτίσετε το χάρτη σας με ανάλογες εικόνες που θα βρείτε διαδικτυακά, καθώς και με σχετικούς συνδέσμους με βίντεο και τραγούδια, με ποιήματα, κείμενα ή άρθρα. Μην ξεχνάτε να σημειώνετε τις πηγές σας. Στην παρουσίαση μπορείτε να τραγουδήσετε ή να απαγγείλετε κάποιο σχετικό ποίημα περί ξενιτιάς.

Να αξιοποιήσετε τις λέξεις που χρησιμοποιήσατε τώρα αλλά και τις λέξεις που θα χρησιμοποιήσετε στο «στήσιμο» του εννοιολογικού χάρτη προκειμένου να συνθέσετε μια πιο καλλιτεχνική κι ελεύθερη αποτύπωση των «σκέψεών» σας για την ξενιτιά με... ένα συννεφόμελο! Σίγουρα, θα σας αρέσει πολύ μια τέτοια εμπειρία!

2. Κάθε ομάδα θα διαλέξει ένα από τα 4 προτεινόμενα θέματα εργασίας!

Συνεργαστείτε, αφήστε τη φαντασία σας να καλπάσει και δημιουργήστε...

A. δημιουργία ποιήματος κατά τον τύπο των δημοτικών τραγουδιών (ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο μέτρο) ή έστω με κοινή τη θεματολογία της ξενιτιάς

B. τη σύνθεση ημερολογίου ενός ξενιτεμένου

Γ. συνέντευξη σε συνεργατικό κείμενο με ρόλους ξενιτεμένου – δημοσιογράφου

Δ. φανταστικό διήγημα σχετικά με την υποδοχή στο σχολείο ενός παιδιού ξενιτεμένου.

Διαλέξτε και ξεκινήστε! Δεν είναι δύσκολο. Δοκιμάστε το! Καλή επιτυχία σε όλους!